

УДК 338.46.336.7

Івасів І.Б., д.е.н., професор кафедри банківської справи
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені
Вадима Гетьмана»

МІСЦЕ І РОЛЬ ВІДКРИТОСТІ ТА ПРОЗОРОСТІ У БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

В статті висвітлено позитивний вплив відкритості та прозорості на вартість банку. Представлено схему, яка показує вплив відкритості банку на його вартість за допомогою трьох каналів.

Ключові слова: відкритість, прозорість, прозорість банку, інформація.

Ivasiv I.

PLACE AND ROLE OF OPENNESS AND TRANSPARENCY IN THE BANKING BUSINESS

The article revealed the positive impact of openness and transparency on the cost of the bank. The scheme, which shows the effect of opening the bank at its cost by using three channels.

Keywords: openness, transparency, transparency of bank information.

Ивасив И.Б.

МЕСТО И РОЛЬ ОТКРЫТОСТИ И ПРОЗРАЧНОСТИ В БАНКОВСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье освещено положительное влияние открытости и прозрачности на стоимость банка. Представлена схема, которая показывает влияние открытости банка на его стоимость с помощью трех каналов.

Ключевые слова: открытость, прозрачность, прозрачность банка, информация.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Проблема прозорості, як прийнято називати прозорість діяльності компанії, є досить актуальною для банківського бізнесу. Так, в останні роки з'явилась ціла низка ініціатив, направлених на підвищення прозорості банків, серед яких найбільш помітними були ініціативи в напрямку більшої відкритості інформації про діяльність банку. Зокрема, до них відноситься нова Базельська угода, яка запроваджує ряд вимог щодо розкриття інформації про діяльність банку і має на меті покращити можливість економічних агентів

оцінити банківські ризики та вартість банківської фірми.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Проблеми відкритості банківського бізнесу та транспарентності привертають пильну увагу багатьох дослідників, поки, в основному, з країн Північної Америки та Європейського Союзу, тобто тих країн, де розроблена та діє законодавча та нормативна база, що спонукає бізнес до більшої прозорості у та існує розуміння самого бізнес – середовища щодо необхідності транспарентності для розвитку. Проблеми транспарентності банківського бізнесу відображені у працях Б.Блека, Р.Бушмана, Р.Вереккі, Д.Даймонда, М.Демерціс, М.Заржескі, Д.Кауфмана, Т.Корделла, Р.Ла Порта, І.Ніра, НЧіпалкатті та багатьох інших. В Україні проблема транспарентності та відкритості здебільшого трактується у контексті розвитку фондового ринку, відносно банківської діяльності основна увага прикута до розвитку системи управлінської інформації. З вітчизняних досліджень банківської транспарентності потрібно відзначити роботи Г.Бортнікова, К.Кіреєвої, М.Колісника, А.Романченка. Таким чином, потрібно констатувати, що коли провідна зарубіжна теорія знаходиться на етапі розробки інструментарію для кількісного аналізу банківської відкритості та транспарентності, в Україні лише розпочинаються дослідження загального впливу транспарентності на банківський бізнес. На нашу думку, ця ситуація зумовлена об'єктивними чинниками, зокрема ходом розвитку вітчизняного банківського менеджменту. Якраз зараз ми переживаємо етап, коли банківський бізнес України виходить за вузькі рамки, зникають конкурентні обмеження для іноземних банків, розвивається практика корпоративного управління. Банки стають усе більш залежними від зовнішнього середовища, а тому й виникає потреба у транспарентності та дослідженнях у цій царині.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Насамперед, зупинимось на поняттях відкритості та прозорості банківської діяльності.

У фізичному значенні прозорість означає, що спостерігач можете бачити наскрізь певний об'єкт. В українській мові прикметник „прозорий” має, також, переносні значення, зокрема, „доступний для

сприймання; зрозумілий, ясний, дохідливий”, „...явний, неприхований” [1]. Англійський відповідник слова „прозорість” — *transparency* — походить з латини і поєднує два поняття: *trans* що має на увазі рух, і *parency*, що означає видимий.

Оксфордський фінансово-банківський словник визначає прозорість (транспарентність) як суттєву умову функціонування вільного ринку цінних паперів, на якому ціни трансакцій і обсяги торгів видимі для спостереження [2]. Таким чином, прозорість визначається в якості однієї з теоретичних умов ефективності вільного ринку, зокрема, ринку цінних паперів.

У більш широкому трактуванні, прозорість (транспарентність) означає наявність ефективних комунікацій та взаємодії між керівництвом банку, з одного боку, та акціонерами, кредиторами, засобами масової інформації, іншими ринковими агентами і, навіть, суспільством у цілому.

Як бачимо, наведені тлумачення прозорості відображають можливість спостереження за кимсь (чимось) і є близькими до слова „відкритий” (англ. — *disclosure*), що означає „який можна бачити без перешкоди; доступний зорові” [1]. Таке розуміння прозорості довгий час було панівним, поки у минулому столітті, принаймні в англійській мові, відбулась докорінна зміна розуміння транспарентності. Якщо раніше визначення цього поняття у сенсі можливості спостерігати відображало пасивний стан, то у теперішньому широкому суспільному контексті транспарентність отримує нове значення: активна відкритість, яка призводить до того, що зацікавленим особам стає зрозумілою політика компанії. До цих змін призвели численні фактори, однак визначальними, на нашу думку, стали: інтенсивне втручання медіа в ділове і приватне життя; розвиток інтернет – технологій та здешевлення каналів отримання інформації; поширення у глобальному масштабі переконання, що суспільство має право на інформацію разом з поширенням інших ідей ліберального суспільства.

Проявом цієї активної відкритості чи, як її називає Р.Олівер, „нової транспарентності” [3, с.3], стало те, що в сучасних умовах прозорість стає провідним елементом стратегії компанії по її зв'язкам із зацікавленими особами. Д.Тепскотт та Д.Тікол взагалі заявляють, що західне суспільство вступило „в нову незвичайну еру” — „еру транспарентності”, де домінують так звані „голі корпорації” [4, с.5-8].

Особливий інтерес, на нашу думку, представляють проблеми впливу транспарентності і відкритості на фінансову стійкість і вартість банку, сучасних підходів до вимірювання ступеня прозорості банку.

Насамперед, розглянемо чи банківський бізнес принципово сумісний з транспарентністю. В цьому сенсі можна висунути два застереження. Перше стосується того, що діяльність банків пов'язана із використанням конфіденційної інформації. Фактично, частина доданої вартості банку забезпечується через його вміння оцінити і управляти активами, які важко піддаються оцінці. Особливо це стосується такого напряму банківського бізнесу, як кредитування. Інвестори та вкладники банку не можуть бути допущені до конфіденційної інформації й не мають змоги реально оцінити якість кредитного портфеля банку. Тому, на нашу думку, для того щоб забезпечити транспарентність банків, будь-яка банківська система повинна мати розвинуту систему банківського нагляду, в якій відповідні посадові особи наділені повноваженнями перевіряти реальність відображення у звітної інформації та яка забезпечує кількісні і якісні стандарти інформації, що підлягає оприлюдненню.

Інше застереження витікає з тієї економічної ролі, яку відіграють банки. Нагадаємо, що банки надають суспільству послугу, трансформуючи активи, тобто зв'язуючи заощадження та інвестиції. Відтак, маючи ліквідні зобов'язання та неліквідні активи, банки наражаються на ризик і є чутливими до економічних та соціальних потрясінь. І якщо ендегенні ризики банківський менеджмент має можливість і повинен контролювати, то на ризики екзогенного характеру вплив на нього обмежений. Тому навіть максимальна інформаційна відкритість не здатна усунути банківські ризики. Прикладом можуть служити банківські кризи у 80-х роках, які мали місце у США — визнаних лідерів у сфері транспарентності. Так, у кінці 80-х років лише в Новій Англії збанкрутувало 79 із 509 банків, що було викликано значним зниженням цін на нерухомість, і, як наслідок, — вартості банківського забезпечення. Ба більше, деякі дослідники, зокрема Дж.Фурман і Дж.Стігліц [6], вважають, що транспарентність навіть здатна поглибити банківську кризу. В дослідженні Т.Корделла та Е.Йейаті зазначено, що коли рівень ризику стає виходити з-під контролю банку – як наприклад, при макроекономічному потрясінні – транспарентність знижує банківську

стабільність, оскільки це приводить до того, що інвестори вимагають вищих прибутків у відповідь на потрясіння, які мають місце в банку [7]. Останнє твердження вимагає більш детального розгляду, однак не заперечує нашого висновку, що прозорість повинна доповнюватись заходами держави у сфері грошово-кредитної, регуляторної, фіскальної політики, які підвищують стабільність банківської системи та кожного банку зокрема. В протилежному разі — одна лише прозорість не здатна усунути проблеми банків. Але чи здатна прозорість їх зменшити? Чи підвищує прозорість вартість банків? На обидва ці питання ми даємо позитивну відповідь.

Ми вважаємо, що прозорість банку, зокрема, розкриття ним інформації щодо своєї діяльності, надає ринковим агентам кількісну характеристику банку і позитивно впливає його вартість. Проілюструємо дану гіпотезу за допомогою рис. 1. На нашій схемі зображено три канали, через які інформаційні потоки здійснюють вплив на результати діяльності банку.

Перший канал демонструє, що розкриття інформації надає вкладникам і, особливо, інвесторам можливість відбору найбільш ефективних напрямів розміщення коштів. Ми назвали цей процес *проектною роллю прозорості*. Відсутність чи брак надійної і достовірної інформації заважає потокам фінансових та людських ресурсів направляти до тих компаній, які створюють вартість і втікати геть від безперспективних з економічної точки зору фірм і навіть галузей економіки. Навпаки, прозорість дозволяє інвесторам і вкладникам зменшити ризик помилки при розміщенні коштів і роблять їх інвестиційні рішення більш осмисленими. Таким чином, створюються умови, щоб фінансові ресурси направлялись на створення нової вартості, що на схемі зображено стрілкою 1А. Зниження ризику при оцінці перспектив вкладення коштів сприяє скороченню вартості ресурсів для банку (стрілка 1Б), що також дає можливість для росту його економічного капіталу. Це пояснюється тим, що у випадку, коли інвестори та вкладники можуть спостерігати рівень ризику, вибраного банком, банк вибирає низькі рівні ризику, оскільки, в інакшому випадку, він поніс би втрати за рахунок більш високої процентної ставки за залучення ресурсів. Натомість, коли рівень ризику не може спостерігатися, банк не має ніякого стимулу

знизити цей рівень.

Проектна роль транспарентності доповнює інформаційну роль, яку відіграє показник ринкової вартості акцій банку. Порівнюючи ці два індикатори, ми вважаємо, що розкриття банком інформації, особливо фінансової звітності, є навіть більш важливим для потенційних інвесторів і вкладників, оскільки, на нашу думку, фінансова інформація є первинною по відношенню до показника вартості акцій. Так, дослідження Б.Блека [8] доводить, що наявність розвинутої системи фінансової звітності і розкриття інформації є передумовою існування розвинутого ринку цінних паперів. Нагадаємо, що одним із показників розвитку фондового ринку слід вважати об'єктивність ціноутворення на акції компаній. Таким чином, на розвинутих фондових ринках ціни акцій відображають наявну інформацію про вартість компанії і роблять цю інформацію доступною для зацікавлених осіб (стейкхолдерів).

Дж.Тобін зумовлює інформаційну ефективність фондового ринку швидкістю і точністю, з якою інформація про компанії відображається в цінах на їх акції. Він визначає функціональну ефективність ринку цінних паперів тривалістю з якою ринок спрямовує фінансові ресурси у об'єкти з найбільшою віддачею [9].

У цьому зв'язку представляє інтерес модель спрямовуючої ролі інформації по відношенню до цін на акції, представлена в роботі Р.Дая і С.Шрідхара [10]. В даній моделі вартість акцій „вбирає” у себе важливу для прийняття інвестиційних рішень інформацію, інвестиційні рішення реагують на цю інформацію за допомогою ціни попиту на ці акції, а ринок використовує інвестиційні рішення при встановленні ціни пропозиції акцій.

Ще однією причиною більшої ролі розкриття інформації в порівнянні з індикативною роллю вартості акцій є те, що для багатьох країн, в тому числі, на жаль, і України, розвинутий ринок акцій — віддалена перспектива (докладніше цю проблему було розглянуто в одній з наших попередніх робіт [7, с. 100-101]), тому в таких умовах саме фінансова інформація є чи не єдиним засобом впливу на інвестиційні рішення і запорукою ефективного розподілу фінансових ресурсів.

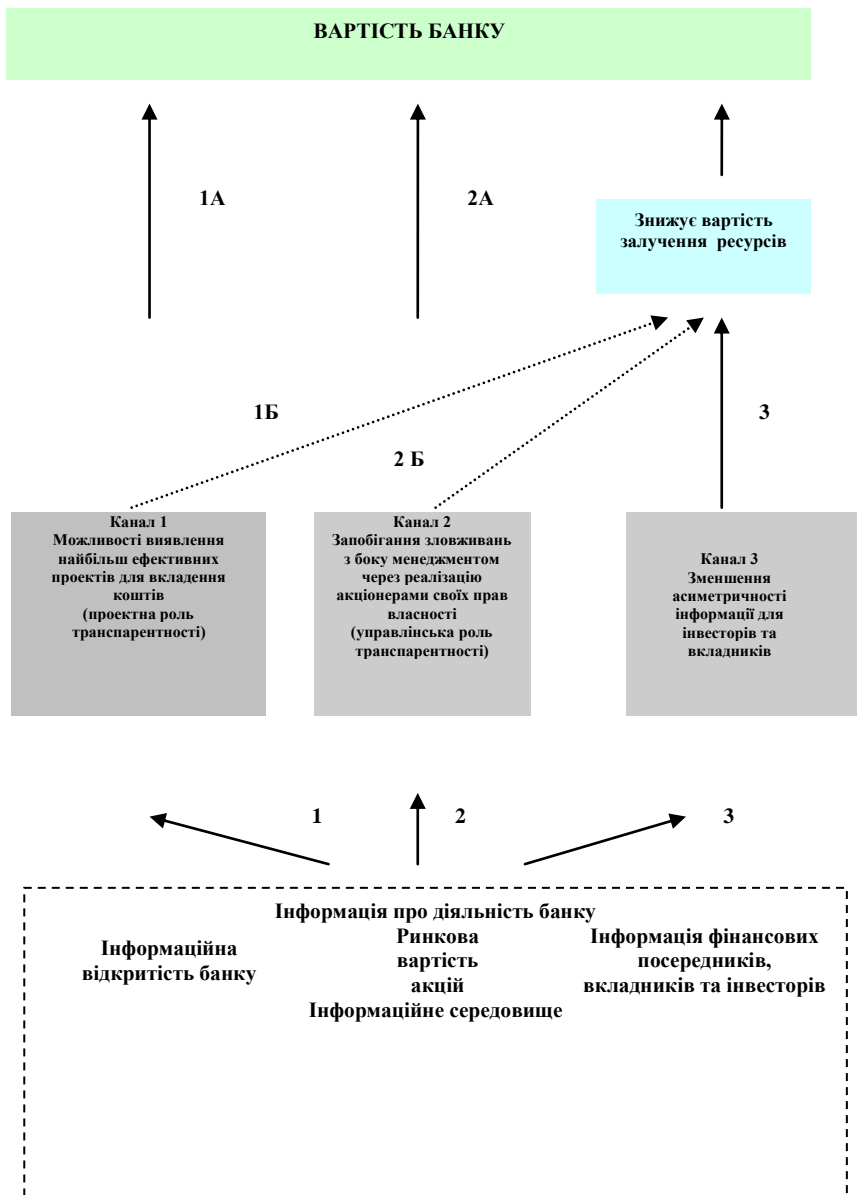

Рис. 1. Канали впливу інформації про діяльність банку на вартість банківської фірми

Другий канал на нашій схемі відображає *управлінську роль транспарентності*. Справа в тому, що хоч демонстрація інвестиційних можливостей зацікавленим особам і необхідна, проте для ефективного розподілу фінансових ресурсів її недостатньо. Це пояснюється наявністю асиметричності інформації і можливістю того, що менеджери будуть діяти у власних інтересах, а не в інтересах власників. Відома агентська теорія постулює, що тиск зовнішніх інвесторів необхідний для того, щоб спонукати менеджмент здійснювати вартісно – орієнтовану політику. Крім того, наявність об'єктивної та достовірної інформації полегшує власникам моніторинг фінансового стану банку і дозволяє їм захистити власні інтереси, шляхом реалізації своїх прав на управління компанією.

Розкриття інформації, таким чином, сприяє підвищенню ефективності корпоративного управління в банку, системи стимулювання праці управлінського персоналу.

Цікаву думку з цього приводу висловив Р.Бол. Він у контексті агентської теорії описує можливість, коли менеджери вкладатимуть кошти у довгострокові проекти, які мають негативну чисту теперішню вартість (NPV) і передаватимуть у спадщину проблеми із зниженням вартості інвестицій наступним поколінням менеджерів. Натомість, за умови розкриття інформації менеджмент відчуває персональну відповідальність за неправильні інвестиційні рішення і вкладення коштів у проекти з негативним NPV [12, с. 15].

Управлінська роль транспарентності направлена на стимулювання менеджменту ефективно управляти активами та зобов'язаннями банку та на запобігання присвоєння менеджерами коштів, які належать власникам. Цей ефект розкриття інформації зображено стрілкою 2А схеми. Інший ефект управлінської ролі розкриття інформації досягається через зниження премії, який вимагають інвестори і вкладники банку за ризик можливих зловживань з боку менеджерів, що, у свою чергу, призводить до зменшення вартості залучення банком ресурсів (стрілка 2Б схеми).

Третій канал впливу транспарентності на вартість банку проявляється через зменшення несприятливого вибору (*adverse selection*) і ризику ліквідності (стрілка 3 схеми). Чимало наукових досліджень доводять, що ліквідність акцій справляє сильний вплив на вартість залучення ресурсів, зокрема роботи Аміуда та Мендельсона

[13], Даймонда та Вереккі [14], Ботосана [15]. Основний компонент ліквідності — це витрати несприятливого вибору, тобто ситуації, коли одна сторона ринкових відносин не може спостерігати за якістю товарів та послуг, що надаються іншою стороною ринкових відносин. Оприлюднення банками та іншими компаніями фінансової інформації щодо своєї діяльності скорочує ризик втрат інвесторів, спричинених участю у торгах більш поінформованих учасників, залучає на фінансовий ринок більше коштів і знижує ризик ліквідності інвесторів. Це, в сукупності, підвищує вартість банку.

Повертаючись до впливу транспарентності на банки, які відчують зовнішні шоки, потрібно ще раз повторити тезу про те, що більш прозорі банки мають більше стимулів управляти ризиками. Однак, у випадку кризи банківська система стикнеться з проблемою відтоку депозитів. Більш транспарентні банки здатні менше постраждати від цієї загрози і навіть можуть отримати певну користь, так як ресурси перерозподілятимуться всередині банківської системи й мігруватимуть до більш надійних і прогнозованих банків. І навпаки за умов низької транспарентності вкладники не зможуть ідентифікувати нездорові банки, посилюватиметься асиметричність інформації і криза поширюватиметься від одного банку до іншого. Транспарентність здатна усунути цю „інформаційну інфекцію”.

Для оцінки впливу транспарентності на результати банківської діяльності доцільно оперувати кількісними показниками, які б виявляли ступінь банківської прозорості і могли б потім бути вірно інтерпретовані. На практиці, вимірювання транспарентності є доволі складним завданням. Зокрема, існує кілька каналів розкриття банками інформації. Насамперед, це публікація річного звіту. Однак інформація може розкриватись через медіа канали, фінансових аналітиків, біржі тощо. Крім того, окремі елементи, що застосовуються у розрахунках мають різні форми вираження, які важко звести до одноманітної величини., наприклад, періодичність, кількість, якість, своєчасність інформації.

На нашу думку, в порівнянні з транспарентністю, більш зручна для кількісної оцінки відкритість банку. Нагадаємо, що поняття транспарентності є ширшим за відкритість, так як передбачає не тільки розкриття інформації, але й її повноту, достовірність і зрозумілість для користувачів. Як вдало висловились з цього приводу член Ради

директорів ФРС США Д.Хенкок: „Енрон” був дуже відкритий, але інвестори перебували у темряві” [16]. Іншими словами, відкритість базується на кількості інформації, що надається банком, а транспарентність (прозорість) — на її якісних характеристиках, таких як зрозумілість, доречність, достовірність, зіставність, суттєвість.

Відкритість, насамперед, ґрунтується на розкритті банками фінансової звітності, яка легше піддається стандартизації, бо сама базується на стандартах, наприклад, національних (НСБО), міжнародних (МСБО). Вибравши найбільш суттєві елементи фінансової звітності, група дослідників на чолі з Рафаелем Ла Порта у 1998 р. розробили індекс відкритості (disclosure index) для окремих країн. На основі їх методики Центр міжнародного фінансового аналізу і досліджень (CIFAR) запровадив індекс відкритості для країн, який розраховується як середнє арифметичне 90 елементів, які входять до фінансових звітів компаній цих країн — так званий CIFAR Index. Близько 30% компаній, що включаються до розрахунку цього індексу, є фінансовими компаніями.

Фактично CIFAR Index — це оцінка відкритості компаній тієї чи іншої країни, яка базується на кількісних та на якісних аспектах фінансової звітності цих компаній, що підлягає розкриттю. Даний індекс часто застосовують не тільки для оцінювання відкритості компаній країн, але й при аналізі інших економічних характеристик тієї чи іншої країни. Так, в роботах А.Белвер і Д.Кауфмана [17], У.Баумана і Е.Ніра [18] існують переконливі докази того, що CIFAR Index тісно співвідноситься з іншими показниками всередині країни, зокрема рівнем корупції, корпоративного управління, росту ВВП, і навіть — політичними правами та рівнем людського розвитку. Крім того, методика розрахунку CIFAR Index стала основою подальших розробок у царині оцінювання відкритості та транспарентності. Дані дослідження мають на меті вдосконалити методологію кількісного вираження відкритості та транспарентності, зменшивши недоліки CIFAR Index. До цих недоліків можна віднести недостатнє врахування якісних аспектів фінансової звітності компаній, що включаються до оцінки, а також те, що даний індекс вимірює загальну корпоративну відкритість і не повністю відображає відкритість банків, в силу специфічності їх бізнесу, про що говорилось вище. В цьому зв'язку цікавою є розробка У.Баумана і Е.Ніра, які запропонували індекс

відкритості для банківського сектору країни, який базується на оприлюднених показниках банківської інформації щодо 17 категорій відкритості, наприклад, стосовно процентного, кредитного, ринкового ризиків, ризику незбалансованої ліквідності, капіталу, позабалансових статей, непроцентних доходів тощо. Як і CIFAR Index, індекс Баумана – Ніра узагальнює оприлюднену у фінансовій звітності інформацію на рівні країни, але на відміну від нього — адаптований для банківських компаній. На жаль, дослідники обмежили свій аналіз лише 31 країною, до переліку який не потрапили ні Україна, ні її найближчі сусіди (крім Польщі), що робить їх індекс обмеженим для практичного використання.

Іншим недоліком індексу Баумана – Ніра, як і CIFAR Index є те, що він демонструє стан відкритості на рівні країни і не дає інформації щодо окремої бізнес-одиниці. Спроби розробити скорингові моделі для розрахунку індексу відкритості промислових компаній здійснили М.Заржескі у 1996 р. та К.Ботосан у 1997 р. Серед подібних розробок, що стосуються банків, інтерес представляє ВТІ — Індекс транспарентності банку (Bank Transparency Index) Н.Чіпалкатті з університету Огайо (США). ВТІ розраховується на базі рекомендацій „Підгрупи транспарентності” Базельського комітету банківського нагляду, прийнятих у 1998 році. Базельський комітет визначив шість широких категорій інформації, які банк повинен надавати, ясно і відповідним чином деталізуючи, для того, щоб досягти критичного рівня прозорості. До цих категорій відносяться:

- ✓ фінансова діяльність;
- ✓ фінансовий стан;
- ✓ політика ризик менеджменту;
- ✓ розкриття ризиків (включаючи під-категорії кредитного, процентного, операційного, правового ризиків, ризику ліквідності);
- ✓ виконання схваленої політики.

Крім того, Рада директорів Федеральної Резервної Системи США, оприлюднила в березні 2000 р. „Положення щодо вдосконалення розкриття інформації”, направлене на те, щоб отримати додаткові елементи розкриття інформації, які підвищують транспарентність. Дане положення об'єднало рекомендації Базельського комітету, а також результати серій опитувань аналітиків ринку цінних паперів, інституційних інвесторів і рейтингових

агентств, щоб визначити, які додаткові елементи розкриття інформації підвищують прозорість фінансової звітності банку. Зокрема, докладніше, в порівнянні з рекомендаціями Базельського комітету, ці ринкові агенти вважають за доцільне розглянути:

- 1) інформацію про кредитні ризики, включаючи:
 - а) ризик, що з'являється при сек'юритизації;
 - б) оприлюднення інформації про активи, що відносяться до категорій високого ризику;
 - в) пояснення відрахувань у резерви на випадок можливих втрат за кредитами;
 - г) інформацію щодо концентрації кредитних ризиків;
- 2) розкриття ринкового ризику, наприклад методом концепції інвестицій з урахуванням ризику (Value At Risk, VaR), стрес - тестінгу (stress-testing) тощо;
- 3) додаткове розкриття інформації щодо окремих видів діяльності банку.

На основі даної інформації Чіпалкатті створив перелік з 153 позицій, які підвищують транспарентність банків. Оцінюючи річні звіти і форми обов'язкової звітності, що надається наглядовим органам, він виставляє оцінки за кожною позицією і підсумовує їх у вигляді індексу банку. Такий підхід, на наш погляд, хоч і не позбавлений суб'єктивізму, дозволяє дати загальну оцінку транспарентності банку. Для зменшення впливу суб'єктивних факторів на загальну оцінку, на наш погляд, Національному банку України доцільно формалізувати критерії розкриття банком інформації у річному звіті, на офіційній веб-сторінці, а також розробити для банків особливу форму звітності, яка повинна характеризуватись доступністю сприйняття, наочністю і підлягати оприлюдненню. Оприлюднення фінансової звітності може здійснюватись спеціальним веб-сайтом, створеним НБУ чи незалежною організацією у партнерстві з Національним банком за запитом зацікавленої особи, як це відбувається, наприклад у США. Це дасть змогу підвищити транспарентність банківської системи України, а враховуючи нашу тезу про те, що прозорість банків залежить і від прозорості їх клієнтів — підвищити загальну транспарентність корпоративного сектору України. Мова йде саме про транспарентність, а не відкритість, так як банківський бізнес на сьогоднішній день є чи не найбільш відкритим

сектором економіки України. Наступним етапом має стати підвищення якості фінансової звітності банків у сторону їх достовірності, наочності, простоти сприйняття.

Як зазначалось вище, створити повністю об'єктивний показник прозорості банків важко, якщо взагалі можливо. Ми вважаємо, що неточність показників прозорості не означає їх непотрібності, так як не дивлячись на свою неточність, вони дають змогу виявити банки, які мають проблеми з розкриттям інформації. Також, ці показники можуть використовуватись для аналізу економічних взаємозв'язків, зокрема, прозорості та вартості банку.

Висновки. В нашому дослідженні ми виявили позитивний вплив відкритості та прозорості на вартість банку, а також, з певним застереженнями, — на його фінансову стійкість, так більш прозорі банки змушені приділяти більше уваги управлінню ризиками. Було запропоновано схему, яка показує вплив відкритості банку на його вартість за допомогою трьох каналів. Перспективною є формалізація вимог до якості інформації, що оприлюднюється банками щодо своєї діяльності, а також впровадження нової форми звітності, орієнтованої на стейкхолдерів банку. Ці заходи зроблять можливим надати об'єктивну кількісну оцінку банківській прозорості, так як остання має позитивний взаємозв'язок з іншими показниками банку.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови. - К. : Перун, 2005. - 1728 с.
2. A Dictionary of Finance and Banking / Second edition. — Oxford : Oxford University Press, 1997. — 378 p.
3. Oliver R.W. What Is Transparency? / Oliver R.W. — N. Y. : The McGraw-Hill, 2004. — 81 p.
4. Tapscott D. The Naked Corporation: How the Age of Transparency Will Revolutionize Business / D. Tapscott, D. Ticoll. — N. Y. : FreePress. — 333 p.
5. Івасів І.Б. Прозорість банківської діяльності / Івасів І.Б. // Фінанси, облік та аудит : наук. зб. ; відп. ред. А.М. Мороз. — К. : КНЕУ, 2005. — Вип. 5. — С. 77–86.
6. Furman J. Economic crises: evidence and insights from East Asia / Furman J., Stiglitz J.E. // Brookings Papers on Economic Activity. — 1998. — 136 p.
7. Cordella T. Public disclosure and bank failures / Cordella T., Yeyati E.L. // CEPR Discussion Paper. — 1998. — № 1886. — 22 p.
8. Black Bernard. The core institutions that support strong securities markets / Black Bernard. — Business Lawyer 55, 2000. — P. 1565–1607.
9. Tobin James. On the Efficiency of the Financial System / Tobin James // Lloyds

Bank Review. — 1982. — July.

10. Dye R. Strategy-Directing Disclosures / Dye R., Sridhar S. // Working paper. Northwestern University. — 2001.

11. Івасів І.Б. Універсальний банкінг: ризики та переваги / Івасів І.Б. // Вчені записки : зб. наук. праць. — К. : КНЕУ, 2003. — С. 100–105.

12. Ball R. Infrastructure Requirements for an Economically Efficient System of Public Financial Reporting and Disclosure / Ball R. // Brookings-Wharton Papers on Financial Services: 127–69. — 2001.

13. Amihud Y. The Liquidity Route to a Lower Cost of Capital / Y. Amihud, H. Mendelson // Journal of Applied Corporate Finance 12. — 2000. — № 4. — P. 8–25.

14. Diamond D. Disclosure, Liquidity and the Cost of Capital / Diamond D., Verrecchia R. // The Journal of Finance. — 1991. — Sept. — Vol. XLVI, № 4. — P. 1325–1340.

15. Botosan C. Evidence that Greater Disclosure Lowers the Cost of Equity Capital / Botosan C. // Journal of Applied Corporate Finance 12. — 2000. — № 4. — P. 60–92.

16. Hanckok D. Discussion: Disclosure, Volatility And Transparency [Електронний ресурс] : станом на 15.11.2007 р. / Hanckok D. — Режим доступу : www.bis.org.

17. Bellver A., Kaufmann D. Transparenting Transparency. [Електронний ресурс] : станом на 19.08 2007. — Режим доступу : www.worldbank.org

18. Baumann U., Nier E. Disclosure, Volatility, and Transparency: An Empirical Investigation into the Value of Bank Disclosure. // U.Baumann, E.Nier — FRBNY: Economic Policy Review. — September 2004. P. 31-45.